

Faludi József És Faludi Imre Az Elemiben

Itt vagyok én (balra), és a jobb oldali a testvérem, Imre, Izrael volt a héber neve. Az én héber nevem Jozsef. Én voltam az idősebb. Mindnyájunknak volt pajesza, betűrtük a fülünk mögé. Később aztán mikor a jesivába kerültünk, akkor már lent viseltük a pajeszt. Hat éves voltam, ez a kép 1927/28-ban, első osztályos koromban készült.

Kiskőrösön jártam iskolába, ott volt zsidó iskola. Az iskolában csak egy osztályterem volt, ott volt az összes osztály. Általában vidéken ez bevett szokás volt, különösen ahol kisebb létszámúak voltak, hogy együtt volt az összes osztály. Ülés szerint voltak az osztályok, és amikor egy osztállyal foglalkozott a tanító, akkor a másik házi feladatot készített és így tovább. Be voltak osztva. Fiúk és

lányok külön voltak, külön oszlopokban voltak. Két osztály volt, az egyikben voltak az alsósok, a másikon a felsősök.

Délelőtt voltunk az iskolai tanításon, és mi maradtunk még este 6 óráig a melamednél. Volt egy külön helyiség, az ún. kistemplom mellett, ahol ő tartotta a foglalkozásokat. Természetesen csak fiúk voltak ott. De mi már az elemi iskola előtt, tehát hároméves korunkban kerültünk a melamedhez, úgyhogy mi már akkor [hatévesen] bizonyos tudással rendelkezünk. Volt a melamed, aki az alefbészre tanított bennünket, és a Tórának a Rási magyarázatát is megtanultuk. Az alefbészt kellett először megtanulni. Ismert dolog, hogy magánhangzók nincsenek a héber betűk mellett, hanem pontozás van. És a magánhangzókat énekelve tanultuk: “komec álef ó, pátáh álef á”, és így tovább sorban, és így tanultuk meg a pontozást. Először nem kellett a betűket írni, az írott betűket sokkal később tanultuk meg. Mire elértük az iskolás kort, addigra mi már komplettek voltunk ilyen szempontból, hogy el tudtuk olvasni a héber szavakat pontozatlanul. Akkor már tudtuk olvasni a Tórát, mert a Tórában sincsenek pontok. A Tórát úgy tanultuk, hogy már mindjárt fordítottuk jiddisre.

A jiddis nyelvvel először a héderben találkoztunk. Otthon nem beszéltünk mi jiddisül, magyarul beszéltünk. A családok általában magyarul beszéltek, de ha olyan probléma merült fel, ami a vallással kapcsolatos, azt jiddisül lehetett megbeszélni. Különösen azok, akik tovább tanultak, azok például a levelezést is jiddisül folytatták, mint én is. Így hát a nyelvet, amit a melamed tanított, nem nagyon értették a gyerekek, csak úgy, ha magyarul is elmagyarázta, hogy mit mondott.

A héderben nem lehetett nem tanulni, mert fegyelem, csend volt az órákon, és elég érdekesen adta elő az anyagot. A kis hároméves gyerekeknek sem volt szabad felállni, beszélgetni, a fegyelemnek meg kellett lenni. Meg is volt. Ez olyan természetes dolog volt, szívesen csináltuk, mindenki várta már, mielőtt még három éves lett, hogy végre oda kerülhessen. Azért, mert ilyen híre volt a hédernek, és hogy azt meg kell tanulni, és mindenkinek kötelessége. És szívesen jártak oda a gyerekek, mert különösen dallamosan énekelte [azaz lejolta] a Tórát. Engem nagyon érdekelt, amit ott tanultunk, és meg is tanultam jól.